

Hyvä hallinto- ja johtamis- tapa Espoon kaupungin ty- täryhtiöissä

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Ohjeen soveltamisala	3
3. Yhtiökokous	4
4. Hallintoneuvosto	4
5. Hallitus	5
5.1. Hallituksen tehtävät ja vahingonkorvausvastuu	5
5.2. Hallituksen puheenjohtaja	5
5.3. Hallituksen työskentely ja päätöksenteko	6
5.4. Hallituksen jäsenten valinta sekä eroaminen ja erottaminen kesken toimikauden .	7
5.5. Hallituksen jäsenten lukumäärä, kokoonpano ja pätevyys	8
5.6. Hallituksen tiedonsaanti ja uuden hallituksen jäsenen perehdyttäminen	9
5.7. Hallituksen jäsenen riippumattomuus	9
6. Toimitusjohtaja	9
6.1. Asema ja tehtävät	9
6.2. Nimittäminen ja erottaminen	10
6.3. Toimitusjohtajasopimus	10
6.4. Toimitusjohtajasta ilmoitettavat tiedot	10
6.5. Toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja	10
7. Palkkiot ja palkitseminen	11
7.1. Hallitusten jäsenten palkkiot, toimitusjohtajan ja muun johdon palkitseminen sekä luottamushenkilöiden palkitseminen	11
8. Vakuuttaminen	11
9. Valvonnan järjestäminen	12
9.1. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	12
9.2. Sisäinen tarkastus	13
10. Tilintarkastus	13
11. Konsernijohto	14
12. Viestintä	14
13. Julkiset hankinnat	14
14. Harmaan talouden ja lahjoman vastaiset periaatteet	15
15. Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus	15
16. Säätiöt	15

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

1. Johdanto

Espoon kaupungin tytäryhteisöissä noudatetaan valtuuston hyväksymiä omistajapolitiikkaa ja konserniohjetta. Omistajapolitiikan ja konserniohjeen mukaisia toimintatapoja edistetään ja tavoitellaan tämän lisäksi myös kaikissa muissa yhteisöissä, joiden hallinnossa Espoo on mukana. Konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa Espoon kaupungin tytäryhtiöissä -ohje täydentää lakisääteisiä menettelytapoja, omistajapolitiikkaa sekä konserniohjetta.

Tällä ohjeella on tarkoitus yhtenäistää Espoon kaupungin tytäryhtiöiden johtamis- ja hallintokäytäntöjä ja siten varmistaa, että tytäryhtiöissä toteutuvat:

- terveet liiketoiminta periaatteet
- avoimuus
- tulostietojen oikeellisuus
- asianmukainen sisäisen valvonta
- riskienhallinta sekä

että kaupungin omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti konsernin kokonaisuutena turvaten.

Ohjeen pääasiallisena kohteena on yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja. Ohjeessa selkeytetään hallituksen ja toimitusjohtajan välistä työnjakoa siten, että hallituksen pääasialliset tehtävät ovat strategisia ja toimitusjohtajan tehtävät operatiivisia tehtäviä.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa ohjeella pyritään täydentämään lakisääteisiä menettelytapoja. Suomessa hyvää johtamis- ja hallintojärjestelmää koskeva säännöstö sisältyy osakeyhtiö- ja säätiölakiin, tilintarkastuslakiin, arvopaperimarkkinalakiin ja kuntalakiin.

2. Ohjeen soveltamisala

Tätä ohjetta noudatetaan Espoon kaupungin tytäryhtiöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä muuta johdu sekä soveltuvin osin osakkuusyhtiöissä ja säätiöissä.

Espoon kaupungin tytäryhtiön hallitukseen valittujen jäsenten tulee tutustua kaupunginhallituksessa, tytäryhtiön yhtiökokouksessa ja sen hallituksessa hyväksytyyn ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyyn ohjeen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtävänsä.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa Espoon kaupungin tytäryhtiöissä -ohje ohjaa myös yleisohjeena kaupunkia yhtiökokouksessa edustavia ja muita kaupungin puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

3. Yhtiökokous

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin päätöksentekaelin, jossa osakkeenomistajat käyttävät

päätösvaltaansa ja jossa osakkeenomistajat osallistuvat yhtiön ohjaukseen ja valvontaan. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvista asioista. Tilikauden aikana yhtiössä on järjestettävä yksi varsinainen yhtiökokous ja tarvittaessa järjestetään ylimääräisiä yhtiökokouksia. Osakkeenomistajat käyttävät yhtiökokouksessa puhe- ja äänioikeuttaan.

Yhtiön hallitus kutsuu yhtiökokouksen koolle. Kaupunginhallituksen konsernijaosto sekä kaupunginjohtaja, toimialajohtajat ja liiketoimintajohtaja toimivaltansa mukaisesti nimeävät yhtiökokouksiin tai vastaaviin kokouksiin kokousedustajat sekä antavat kokouksiin toimiohjeen. Siinä esitetään kaupungin edustajat yhtiön hallintoelimiin sekä annetaan ohjeita kokousedustajalle kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä toimitusjohtajan tulee olla läsnä yhtiökokouksessa. Yhtiön hallituksen jäsen ei voi toimia yhtiökokousedustajana tai yhtiökokouksen toimiohjeen valmistelijana.

Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava kaupungin kirjaamoon viimeistään yhtiöjärjestyksen määräämässä minimiajassa. **Malli yhtiöjärjestyksestä on esitetty liitteessä 1.** Kutsu varsinaiseen yhtiökokoukseen on toimitettava kuitenkin viimeistään 2 viikkoa ennen kokousta ja kutsu ylimääräiseen yhtiökokoukseen vähintään viikkoa ennen kokousta. Yhtiökokouksessa käsiteltävät asiat ja muu kokousmateriaali on toimitettava kokouskutsun kanssa yhdessä. **Yhtiökokouskutsu tulee osoittaa liitteen 2** mukaisen toimivallan osoittamalle taholle.

Yhtiökokousta järjestettäessä on pidettävä tavoitteena sitä, että osakkeenomistajat voivat mahdollisimman laajasti osallistua päätöksentekoon yhtiökokouksessa ja, että osakkeenomistajien saatavilla on ennen yhtiökokousta riittävästi tietoa käsiteltävistä asioista. Yhtiökokouskutsun tulee sisältää kattava kokousmateriaali sekä yhtiön yhteystiedot. Mikäli yhtiökokouksen asialistalla ei ole mitään erityistä, voidaan kokous pitää myös osakkeenomistajien suostumuksella sähköpostikokouksena.

Varsinaisessa tai tarvittaessa ylimääräisessä yhtiökokouksessa päätetään hallitusten jäsenten määrästä, valitaan hallituksen jäsenet ja heille tarvittaessa varaedustajat. Lisäksi heille määritellään palkkiot. Lisäksi valitaan pöytäkirjantarkastajat, joiden velvollisuus on huolehtia siitä, että pöytäkirja vastaa kokouksen sisältöä ja siellä käsiteltyjä asioita. Hallituksen jäseneltä ja varajäseneltä hankitaan ennakkollinen suostumus tehtävään. Varsinaisessa yhtiökokouksessa valitaan myös tilintarkastaja ja varatilintarkastaja. Mikäli tilintarkastajaksi valitaan tilintarkastusyhteisö, ei varatilintarkastajaa tarvita.

Allekirjoitetusta yhtiökokouspöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös kaupungin yhtiökokousedustajalle viipymättä sen valmistuttua. Yhtiön edustajan tulee ilmoittaa hallituksen varsinaiseksi jäseniksi, varajäseniksi, tilintarkastajaksi ja varatilintarkastajaksi valituille tahoille valinnasta kyseiseen tehtävään toimittamalla asianosaiselle ote yhtiökokouksen pöytäkirjasta.

4. Hallintoneuvosto

Espoo-konserniin kuuluvilla yhtiöillä ei ole hallintoneuvostoja.

5. Hallitus

5.1. Hallituksen tehtävät ja vahingonkorvausvastuu

Hallituksen tehtävänä on yhtiön menestymisestä huolehtiminen ja omistajan edun valvonta. Hallituksella on toimivalta niissä yhtiön hallintoon kuuluvissa asioissa, joita ei ole osoitettu muille toimielimille esimerkiksi yhtiökokoukselle tai toimitusjohtajalle.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimivaa johtoa, nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, hyväksyy yhtiön strategian ja valvoo sen toteuttamista, hyväksyy sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toimivuuden.

Hallituksen pääasiallisiin tehtäviin kuuluu myös yhtiökokouksessa tehtävien päätösten toimeenpaneminen sekä budjetin hyväksyminen. Hallituksella on oltava riittävä ja ajantasainen kontrolli yhtiön johdon tehtävistä sekä yhtiön sisäisestä tilasta. Yhtiön hallituksen jäsenien ja toimitusjohtajan tulee tehdä yhteistyötä Espoon kaupungin konserniohjauksen kanssa sekä heidän tulee huolehtia sekä toiminta-avustusten käyttö on tarkoituksenmukaista.

Kaikkien osakkeenomistajien etu tulee ottaa huomioon tasapuolisesti. Vaikka hallituksen jäsenet edustavat yhtiössä heitä jäseniksi ehdottaneita tahoja on heidän ensisijaisesti huolehdittava yhtiön edusta. Yhtiön hallituksen on huolehdittava, että yhtiöllä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä strategia, jonka toteutumista seurataan, arvioidaan ja raportoidaan hallitukselle säännöllisesti.

Hallituksen kokouksissa käsitellään säännöllisesti yhtiön toimitusjohtajan esittelemät raportit yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja toiminnasta. Espoon kaupungin konserniraporttiin toimitettu materiaali tulee olla hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan hyväksymiä ennen kuin konserniraportti viedään päätöksentekoon.

Hallituksen jäsenet ovat kollektiivisesti vastuussa päätöksistä. Vastuu voi tietyin edellytyksin syntyä, vaikka jäsen on poissa hallituksen kokouksista. Vahingonkorvausvastuu syntyy hallituksen jäsenille tai toimitusjohtajalle huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnistä. Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava myös vahinko, jonka hän on tehtävässään lakia tai yhtiöjärjestystä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudellaan aiheuttanut.

Hallituksen tulee suorittaa itsearviointia säännöllisesti kaikissa sille kuuluvissa tehtävissä hyvä hallinto- ja johtamistavan toteutuminen mukaan lukien.

5.2. Hallituksen puheenjohtaja

Yhtiökokouksen valittua hallituksen jäsenet, pidetään hallituksen järjestäytymiskokous, jossa valitaan hallituksen puheenjohtaja, mikäli hallituksella on useampi kuin yksi jäsen. Puheenjohtajan valitsee hallitus, jos hallitusta valittaessa ei ole päätetty toisin tai yhtiöjärjestyksessä ei määrätä toisin. Yhtiön toimitusjohtajaa ei voida valita hallituksen puheenjohtajaksi.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

Hallituksen puheenjohtajan tärkeä yhteistyökumppani on toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtajan tulee seurata toimitusjohtajan tehtäviä ja valvoa, että toimitusjohtaja on tehtäviensä tasalla. Hallituksen puheenjohtaja hyväksyy toimitusjohtajan laatiman esityslistan hallituksen kokouksia varten ja hyväksyy toimitusjohtajan edustus- ja muut menot sekä lomat ja muut vapaat.

Hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia siitä, että tytäryhtiöissä noudatetaan Espoon kaupungin konserniohjetta sekä hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevaa ohjetta. Espoo-konsernissa on hyväksytty myös useita yhteisiä toimintaperiaatteita ja politiikkoja, joita yhtiöiden tulee noudattaa soveltuvin osin. Hallituksen puheenjohtajan tulee tarvittaessa olla yhteydessä omistajiin ja muihin sidosryhmiin, myös yhtiökokousten välillä esimerkiksi ennakkokannan hankkimiseksi.

Tytäryhtiön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan eli Espoon kaupungin ennakkokanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Velvollisuus omistajan kannan hankkimiseen on tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajalla. Ennakkokanta tulee kirjata myös kokouspöytäkirjoihin. Konserniohjeessa on määritelty ennakkokannan vaativat asiat.

Hallitustyöskentelyyn liittyviä tehtäviä puheenjohtajalla on lisäksi muun muassa:

- huolehtia, että hallitus on toimintakykyinen ja päätösvaltainen
- huolehtia, että voimassa olevaa lainsäädäntöä noudatetaan
- johtaa hallituksen työskentelyä niin, että hallitus huolehtii tehtävistään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti
- vastata siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- johtaa ja kehittää hallituksen työskentelyä
- valvoa kokousten valmistelua
- toimia kokouksessa puheenjohtajana sekä huolehtia siitä, että kokouksesta pidetään pöytäkirjaa ja että se tarkistetaan ja allekirjoitetaan
- huolehtia siitä, että lakisäätteiset ja yhtiöjärjestyksessä määrätyt toimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset tehdään ajallaan
- pitää yhteyttä hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan kokousten välillä
- seurata tarkasti yhtiön toimintaa ja taloutta
- luoda osaltaan hyvä ilmapiiri hallituksen toiminnalle
- vastata siitä, että hallituksen työskentelyssä noudatetaan hallituksen hyväksymän työjärjestyksen määräyksiä

5.3. Hallituksen työskentely ja päätöksenteko

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä hallituksen kokouksissa kollektiivisena elimenä. Hallituksen puheenjohtajalla ei ole oikeutta tehdä yksin päätöstä hallituksen puolesta ellei hallitus ole nimenomaisesti erikseen valtuuttanut hallituksen puheenjohtajaa päättämään jostakin yksittäisestä asiasta. Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa. Hallituksen tulee kokoontua säännöllisesti ja riittävän usein tehtäviensä toteuttamiseksi. Hallituksen puheenjohtaja kutsuu hallituksen koolle. Kokousaineisto on toimitettava jäsenille riittävän ajoissa ja aineiston on oltava kattava.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on yli puolet jäsenistä, jollei yhtiöjärjestyksessä edellytetä suurempaa määrää. Määrä lasketaan valituista hallituksen jäsenistä. Määrää laskettaessa esteellisten jäsenten ei katsota olevan paikalla. Päätöstä ei saa tehdä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuutta osallistua asian käsitteilyyn.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka kokouksen puheenjohtaja ja paikalla olevat hallituksen jäsenet allekirjoittavat. Sellaiset yhtiön ja sen osakkeenomistajan tai hallituksen jäsenen väliset sopimukset ja sitoumukset, jotka eivät kuulu yhtiön tavanomaiseen liiketoimintaan, on merkittävä tai liitettävä hallituksen kokouksen pöytäkirjaan. Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava normaaliin tapaan pöytäkirja. Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Hallituksen kokouksissa käsiteltävät asiat eivät ole julkisia. Hallituksen tulee päättää, millä tavalla ja missä laajuudessa sen käsittelemistä asioista tiedotetaan. Strategisesti merkittävimmät Espoo-konsernin tytäryhtiöt laativat julkisen koosteen hallituksen päätöksistä.

Hallitus ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella. Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa sellaista yhtiökokouksen tai yhtiön muun toimielimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisena pätemätön.

Hallituksella on oltava työjärjestys, johon on kirjattu hallituksen työskentelytavat ja hallituksen kokoontumisaikataulu. Hallituksen tulee kokoontua säännöllisesti ja riittävän usein tehtäviensä toteuttamiseksi. Hallituksen kokousten vähimmäislukumäärä vuodessa on arvioitava yhtiökohtaisesti yhtiön tarpeen mukaisesti. Espoon kaupungin raportointiaikataulut, esimerkiksi tilinpäätösaikataulu, on yhteen sovitettava hallituksen kokousaikataulun kanssa.

Malli hallituksen työjärjestyksestä on liitteessä 3.

Hallituksen on arvioitava vuosittain toimintaansa ja työskentelytapojaan. Arviointi voidaan toteuttaa sisäisenä itsearviointina tai käyttää ulkopuolista arvioitsijaa.

5.4. Hallituksen jäsenten valinta sekä eroaminen ja erottaminen kesken toimikauden

Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Hallituksen jäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan. Hallitusten varajäsenten tarpeellisuutta tulee arvioida ensisijaisesti yhtiön hallituksen toimintaedellytysten kannalta. Varajäsenien olemassaolo voi olla tarkoituksenmukaista ja perusteltua, mikäli yhtiön ja sen toiminnan sitä erityisesti katsotaan vaativan. Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi valittavalta on ennen valintaa saatava suostumus tehtävään. **Malli suostumuksesta yhtiön hallitukseen on esitetty liitteessä 4.**

Kaupunginhallituksen konsernijaosto sekä kaupunginjohtaja, toimialajohtajat ja liiketoimintajohtaja toimivaltansa mukaisesti nimeävät yhtiökokouksiin kokousedustajat sekä antavat kokouksiin toimiohjeen. Siinä esitetään kaupungin edustajat yhtiön hallintoelimiin sekä annetaan ohjeita kokousedustajalle kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

Hallituksen jäsenistä on täytettävä perustietoilmoitus jota hallinnoidaan yhtiössä. Toimiohjeen antajille sekä konserniohjaukseen on saatava tieto muiden osakkeenomistajien asettamista hallituksen jäsen ehdokkaista hyvissä ajoin ennen yhtiökokousta.

Yhtiön on pidettävä yllä vastaava rekisteriä hallituksen jäsenistä. Hallituksen jäsenen suosituslomakkeella annettavissa tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista on viipymättä ilmoitettava yhtiölle.

Jos hallituksen jäseniä asetetaan yhtiöjärjestyksen tai osakassopimuksen mukaan erityisessä järjestyksessä, on asettamisjärjestys selostettava yhtiökokouskutsussa.

Hallituskokoonpanossa on otettava huomioon riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus sekä hallituksen jäsenillä tulee olla riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen. Asiantuntemusta on pidettävä ajan tasalla muun muassa osallistumalla kaupungin järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Hallitusjäsenten kokemuksen ja osaamisen tulee täydentää toisiaan. Nimityksiä valmisteltaessa otetaan huomioon myös henkilöiden olemassa olevien tai suunnitelmassa olevien hallituspaikkojen määrä sekä vaativuus. Yhtiöiden hallitukseen voidaan nimetä ulkopuolisia asiantuntijoita silloin, kun se on tarkoituksenmukaista kokonaisedun kannalta. Yhtiön hallitukseen voidaan nimetä myös henkilöstön edustus. Uusi hallituksen jäsen tulee erikseen perehdyttää yhtiön toimintaan.

Espoo-konserniin kuuluvissa yhtiöissä, joissa kaupungilla on määräysvalta, on hallituksen kokoonpanossa otettava huomioon myös tasa-arvolain määräykset.

Hallituksen jäsen voi pyytää eroa ja hänet voidaan erottaa kesken toimikauden. Jäsenen eroilmoitus annetaan sekä hänet valinneelle toimielimelle että hallitukselle.

5.5. Hallituksen jäsenten lukumäärä, kokoonpano ja pätevyys

Hallituksen jäsenten lukumäärän ja hallituksen kokoonpanon on mahdollistettava hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen. Kokoonpanossa tulee ottaa huomioon yhtiön toiminnan tarpeet ja yhtiön kehitysvaihe. Hallituksen tulee koostua henkilöistä, joilla on asiantuntemusta ja kykyä operatiivisen johdon ohjaukseen ja tukemiseen.

Hallituksen jäseneksi valittavalla on oltava tehtävän edellyttämä pätevyys. Hallituksen jäsenillä tulee olla tarkoituksenmukainen toimialan, organisaation toiminnan sekä hallinnon ja johtamisen asiantuntemus sekä soveltuva koulutus. Kokoonpanossa tulee ottaa huomioon yhtiön toiminnan tarpeet ja kehitysvaihe. Hallituksen jäsenet eivät pääsääntöisesti voi olla työ- tai virkatehtävissään suorassa esimies-alaisuudessa. Nimityksiä valmisteltaessa otetaan huomioon myös henkilöiden olemassa olevien tai suunnitelmassa olevien hallituspaikkojen määrä sekä vaativuus.

Kaupungin edustajan antaessaan kaupungin yhtiökokousedustajalle hallituksen jäsenten valintaan toimiohjeet on samalla otettava yhtiöjärjestyksen puitteissa kantaa yhtiön hallitukseen valittavien jäsenten määrään. Hallitukseen on perusteltua valita vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä lukuun ottamatta tehtäväalueeltaan suppeita pieniä yhtiöitä, joihin valitaan kolme jäsentä.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

5.6. Hallituksen tiedonsaanti ja uuden hallituksen jäsenen perehdyttäminen

Yhtiön on annettava hallitukselle riittävät tiedot yhtiön toiminnasta. Hallituksen yksittäinen jäsenen on osoitettava mahdolliset tiedonsaantipyynnönsä toimitusjohtajalle tai hallituksen puheenjohtajalle, jotka puolestaan huolehtivat siitä, että pyydetty tiedot tulevat tarpeellisessa määrin koko hallituksen ja toimitusjohtajan tietoon.

Hallituksen jäsenellä ei ole oikeutta osoittaa pyyntöjään suoraan yhtiön organisaatiolle tai konsernin yksittäiselle toimihenkilölle. Uusi hallituksen jäsen tulee erikseen perehdyttää yhtiön toimintaan. Hallituksen jäsenten tulee huolehtia jatkuvasti tiedollisesta ja taidollisesta kehittämisestään.

5.7. Hallituksen jäsenen riippumattomuus

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallituksen jäsenen on oltava yhtiöstä aidosti riippumaton.

Hallituksen jäsen ei ole riippumaton, jos

- jäsenellä on työ- tai toimisuhte yhtiöön,
- jäsen on ollut työ- tai toimisuhteessa yhtiöön viimeisen kolmen vuoden aikana ennen hallituksen jäsenyyden alkamista,
- jäsen saa yhtiöltä tai yhtiön toimivaan johtoon kuuluvilta henkilöiltä vähäistä suuremman korvauksen hallitustehtäviin liittymättömistä palveluista tai muusta neuvonnasta, esimerkiksi konsulttitehtävistä yhtiössä,
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon toisessa yhtiössä ja yhtiöiden välillä on tai on viimeisen vuoden aikana ollut, asiakkuus, toimittajuus tai yhteistyösuhde, joka on merkittävä toiselle yhtiölle,
- jäsen kuuluu toimivaan johtoon sellaisessa yhtiössä, jonka hallituksen jäsen kuuluu toimivaan johtoon ensin tarkoitettussa yhtiössä (ristikkäinen valvontasuhte) sekä
- jäsen on tai on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut yhtiön tilintarkastaja, nykyisen tilintarkastajan yhtiökumppani tai työntekijä taikka jäsen on yhtiökumppani tai työntekijä viimeisen kolmen vuoden aikana yhtiön tilintarkastajana toimineessa tilintarkastusyhteisössä.

Hallituksen jäsenen on annettava hallitukselle hänen pätevyytensä ja riippumattomuutensa arvioimiseksi riittävät tiedot sekä ilmoitettava tiedoissa tapahtuvista muutoksista. Henkilöstöä edustavan jäsenen riippumattomuus määritellään yhtiöjärjestyksessä.

6. Toimitusjohtaja

6.1. Asema ja tehtävät

Yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja. Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Juoksevaan hallintoon kuuluvat muun muassa hallituksen hyväksymän strategian toteuttaminen, yhtiön liiketoiminnan johtaminen ja valvominen, sopimusten solmiminen hankkijoiden ja asiakkaiden kanssa sekä henkilöstön palk-

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

kaus. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Espoon konserniraportit tulee olla hallituksen ja toimitusjohtajan hyväksymiä.

Toimitusjohtajan on annettava hallitukselle ja sen jäsenille tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävien hoitamiseksi. Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa hallituksen kokouksissa, jollei hallitus toisin päätä. Toimitusjohtaja saa ryhtyä yhtiön toiminnan laajuuden ja laadun huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta yhtiön toiminnalle olennaista haittaa.

Toimitusjohtajan tehtävänä on huolehtia osaltaan siitä, että hallituksen puheenjohtaja on konserniohjeessa määritellyistä asioista hankkinut ennen yhtiön sisäistä päätöksen tekoa riittävän ajoissa konsernijohdon ennakkokäsityksen.

6.2. Nimittäminen ja erottaminen

Hallitus nimittää toimitusjohtajan ja tarvittaessa hänen sijaisensa. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava Espoon kaupungilta ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa valintaan, palkkaukseen sekä mahdolliseen tulospalkkiojärjestelmään. Yhtiön toimitusjohtajalta ja hänen sijaiseltaan on saatava ennen nimitystä suostumus tehtävään.

6.3. Toimitusjohtajasopimus

Toimitusjohtajan palvelussuhteen keskeisistä ehdoista on laadittava yhtiön ja toimitusjohtajan välillä kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka hallitus hyväksyy. Hallituksen puolesta sopimuksen allekirjoittaa hallituksen puheenjohtaja. Ennen toimitusjohtajasopimuksen hyväksyntää tai muuttamista on yhtiön hallituksen puheenjohtajan hankittava Espoon kaupungin konsernijohdon ennakkokäsitystoimitusjohtajasopimukseen. **Malli toimitusjohtajasopimuksesta on esitetty liitteessä 5.**

6.4. Toimitusjohtajasta ilmoitettavat tiedot

Toimitusjohtajasta on ilmoitettava nimityksen yhteydessä samat tiedot kuin hallituksen jäsenistä. Tiedot on toimitettava konserniohjaukselle ja yhtiön vastuutaholle. Lisäksi toimitusjohtajan tulee ilmoittaa sivutoimensa hallituksen hyväksyttäväksi ja omat ja lähiomaisen omistukset muissa yhtiöissä ja muut seikat, mikäli omistuksella voi olla merkitystä tehtävien hoitamisen kannalta. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös olennaisia muutoksia mainituissa seikoissa.

6.5. Toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja

Toimitusjohtajaa ei tule valita hallituksen puheenjohtajaksi, koska hallituksen tehtävä on valvoa toimitusjohtajaa. Yhtiön on pyrittävä jakamaan toimitusjohtajan ja hallituksen

puheenjohtajan vastuualueet selkeästi erillisellä työjärjestyksellä.

7. Palkkiot ja palkitseminen

7.1. Hallitusten jäsenten palkkiot, toimitusjohtajan ja muun johdon palkitseminen sekä luottamushenkilöiden palkitseminen

Tulospalkkiot ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen ovat yhtiön hallituksen vastuulla. Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava Espoon kaupungin konsernijohtajan ennakkokäsitys tytäryhtiön toimitusjohtajan palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen ennen päätöksentekoa. Yhtiön toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmässä ei käytetä osakeperusteista palkitsemista.

Hallitusten jäsenten palkkioista päättää yhtiökokous. Palkkiot tulee suhteuttaa tehtävän vaativuuteen ja muiden vastaavien yhtiöiden palkkioihin.

Mikäli luottamushenkilö on määrätty Espoon kaupungin edustajana yhtiön toimielimen kokoukseen, palkkioiden osalta noudatetaan Espoon kaupungin luottamushenkilöiden palkkio- ja matkustussääntöä.

8. Vakuuttaminen

Kaupungin vakuutuspolitiikan¹ mukaan vakuutuskokonaisuus toteutetaan niin, että

- vakuutukset järjestetään pääsääntöisesti kaupunkitasoisen riskinsietokyvyn mukaan laajoina kokonaisuuksina, kaupunkikonsernilaajuisin sopimuksin
- kaupungin samankaltainen toiminta vakuutetaan yhdenmukaisesti huolimatta siitä, onko kyseeseen omainen toiminta järjestetty peruskaupungin, liikelaitoksen tai kaupungin omistaman yhtiön kautta.

Tytäryhtiöt on kytketty kaupungin omaisuus- ja vastuuvakuutusratkaisuihin mukaan siten, että

1. hallinnon vastuuvakuutus kattaa koko kaupunkikonsernin. Tytäryhtiöiden hallitusten jäsenten henkilökohtaiset vastuut on vakuutettu mahdollisimman yhdenmukaisesti, asianmukaisen kattavasti ja automaattisesti. Vakuutettuina ovat kaikki kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet ja toimitusjohtajat ja muut johtajat jotka voivat joutua henkilökohtaiseen, voimassaolevan lain mukaiseen korvausvastuuseen johtajan ominaisuudessa. Vakuutus korvaa sen vahingonkorvauksen, jonka vakuutettu on velvollinen maksamaan. Vahingonkorvauksen määrä lasketaan vahingonkorvausta koskevien säännösten ja oikeuskäytännön mukaisesti. Vakuutus kattaa myös tutkinta- ja puolustuskuluja.

¹ Päätetty kaupunginhallituksessa 20.6.2016.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

2. toiminnan vastuuvakuutus kattaa automaattisesti kaikki 100 % omistetut tytäryhtiöt (pois lukien Espoon Asunnot Oy). Näiden toiminnassa tuottamuksellisesti aiheutetut suorat henkilö- ja esinevahingot sekä myös niin sanotut puhtaat taloudelliset vahingot, mukaan lukien tutkinta- ja puolustuskulut, on vakuutettu kaupunkikonsernivakuutuksen puitteissa.
3. kiinteistö- ja irtaimistovakuutus kattaa 100 % omistettujen tytäryhtiöiden omaisuuden samoin all risk –vakuutusehdoin, mutta myös yhdenmukaisella omavastuulla 300 000 euroa per vahinko. Tytäryhtiöiden on toimitettava kiinteistöjensä tekniset tiedot sekä laskutustietonsa vakuutusta varten.
4. tytäryhtiöt kuuluvat kaupungin vahinkorahaston piiriin, josta maksetaan muun muassa alle edellä mainitun omavastuun jääviä omaisuusvahinkoja. Vahinkorahaston omavastuu on 50 000 euroa per vahinko.

Edellä mainittujen yhteisten konsernivakuutusturvien lisäksi ei tytäryhtiöillä tule kustannussyistä olla itse järjestettyjä vastaavien vakuutuslajien turvia. Kaupungin konserniyhtiöt voivat halutessaan liittyä muiden kuin yllä selostettujen vakuutusten osalta kaupungin vakuutusso-pimuksiin kilpailutuksen yhteydessä sekä tarvittaessa muutenkin hyödyntää kaupungin vakuuttamistapaa ja konserniesikunnan asiantuntemusta.

9. Valvonnan järjestäminen

9.1. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seurantaa, poikkeamiin reagoimista sekä suoritumisen arviointia.

Sisäisen valvonta koostuu viidestä toisiinsa vaikuttavasta osa-alueesta:

- johtamistapa ja organisaatiokulttuuri,
- riskienhallinta,
- valvontatoimenpiteet,
- raportointi ja tiedonvälitys sekä
- seuranta ja arviointi.

Sisäisestä valvonnasta vastuussa olevien hallitusten ja toimitusjohtajien tai vastaavien tulee huolehtia edellä mainittujen osa-alueiden asianmukaisesta järjestämisestä, toimivuuden arvioinnista ja raportoinnista.

Espoon kaupunkikonsernin riskienhallintapolitiikkaa² sovelletaan kaupungin tytäryhtiöissä. Siinä kuvataan riskienhallintaprosessi, jonka tarkoitus on saada Espoo-konsernin tavoitteita ja suunnitelmia uhkaavat vakavat riskit esiin, ottaa ne käsittelyyn sekä raportoitavaksi ylemmälle organisaatiotasolle. Tytäryhtiöiden tulee hallita myös muita toimintansa riskejä, mutta oleellista on erottaa tärkeimmät ja tavanomaiset riskiasiat toisistaan. Olennainen osa ris-

² Päätetty kaupunginhallituksessa 29.9.2014.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

kienhallintaprosessia on riskikartoitus, joka tehdään ainakin kerran strategiakaudessa ja jota seurataan ja päivitetään eteenpäin katsoen säännöllisesti. Myös toiminnan muutostilanteisiin kuuluu riskien ja niiden hallinnan läpikäyminen.

Riskikartoitukseen ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa. Tytäryhtiöt voivat käyttää parhaaksi katsomaansa menetelmää keskeisimpien riskiensä selvittämiseksi ja hallitsemiseksi. Riskikartoituksen keskeisiä osa-alueita ovat kuitenkin aina

- sekä sisäisen että ulkoisen toimintaympäristön tilanteen arviointi ja riskinsietokyvyn määrittäminen
- riskien tunnistaminen ja riskien toteutumisen todennäköisyyden, merkityksen ja hallinnan arviointi eli riskiprofiilin kuvaaminen.

Tytäryhtiöt raportoivat riskienhallintapolitiikan toimeenpanosta sekä ja toteutuneista riskeistä sekä päätetyistä riskienhallinnan toimenpiteistä osana normaalia kaupunkikonsernin raportointia ja aina harkintansa mukaan. Lisäksi vastuutahot raportoivat riskeistä ja riskienhallintansa toteuttamisesta myös tilinpäätöksessä vuosikertomuksen laadinnan yhteydessä. Tilinpäätöksessä annetaan arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sekä selon- teko riskienhallinnan järjestämisestä.

9.2. Sisäinen tarkastus

Sisäisen valvonnan yleisohjetta (Päätetty kaupunginhallituksessa 21.6.2010) sovelletaan kaupungin tytäryhtiöissä. Sisäisen valvonnan yleisohje kuvaa kaupungin valvontajärjestelmän sekä valvonnan vastuut.

Sisäinen tarkastus on osa kaupungin ohjaus- ja valvontajärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja -johtaja käyttävät toteuttaessaan kaupungin hallinnon ja talouden hoidon valvontavelvollisuuttaan. Yksikkö toimii kaupunginjohtajan alaisuudessa. Toiminta-ajatuksensa mukaan yksikkö tukee kaupungin muita yksiköitä saavuttamaan tavoitteensa tarjoamalla asiantunte- musta riskienhallinnan, valvonnan ja hallinnon tuloksellisuuden arvioimiseen.

Sisäisen tarkastuksen yksiköllä on oikeus saada tarkastustehtäväänsä varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat myös tytäryhtiöiden osalta.

10. Tilintarkastus

Kuntalain 122 §:n mukaan valtuusto valitsee kunnan hallinnon ja talouden tarkastamista var- ten tilintarkastusyhteisön. Kunnan tytäryhtiön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkas- tusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkas- tuksen yhteen sovittamisesta. Espoon tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettä- väksi kaupungin ja kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden tilintarkastuspalvelujen hankinnan.

Kaupunginhallituksen konsernijaosto nimeää valtuuston tekemän tilintarkastuspalvelujen hankintapäätöksen perusteella tilintarkastajaehdokkaat kaupungin tytäryhtiöihin ja yhtiöko- kous valitsee tilintarkastajan. Kaupunginhallituksen konsernijaosto antaa Espoon kaupungin

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

yhtiökokousedustajalle tytäryhtiön yhtiökokoukseen toimiohjeen, jossa on huomioitava voimassa oleva päätös tilintarkastuspalvelujen hankinnasta.

Yhtiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa tilintarkastajien palkkiot tilikaudelta. Jos tilintarkastajalle on maksettu palkkiota tilintarkastukseen liittymättömistä palveluista, nämä palkkiot on ilmoitettava erikseen.

11. Konsernijohto

Kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnasta vastaa kaupungin konsernijohto. Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhtiöiden valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Konsernivalvonnan kohteita ovat erityisesti konserniyhtiöiden tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Konsernivalvonnan avulla seurataan valtuuston tytäryhtiöiden toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista ja riskienhallintajärjestelmien toimivuutta. Tytäryhtiöille asetetut tavoitteet ohjaavat kaupungin edustajia tytäryhtiöiden toimielimissä.

Konsernihallinnon konserniohjausryhmä antaa yksityiskohtaisempaa ohjausta sekä tukee tytäryhtiöitä tavoitteiden saavuttamisessa.

Konsernihallinto järjestää vuosittain merkittävimpien tytäryhtiöiden toimitusjohtajille ja hallitusten puheenjohtajille omistajaohjauskeskustelut.

Konsernihallinnon konserniohjausryhmä tekee kaupunginhallitukselle analyysin kaksi kertaa vuodessa merkittävimpien tytäryhtiöiden toiminnasta ja taloudesta.

12. Viestintä

Espoon kaupungin tytäryhtiön viestinnästä vastaa yhtiön puolella hallitus ja toimitusjohtaja sekä kaupungin puolella konsernijohto. Tytäryhtiön viestinnän on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa tytäryhtiötä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset viestintäperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

Mikäli tytäryhtiöllä on asiakkainaan kuntalaisia, yhtiön toiminta on laajaa tai yleistä mielenkiintoa herättävää, on yhtiön huolehdittava, että yhtiössä laadittu toimintakertomus on yleisesti saatavilla. Toimintakertomus ja vastaavat tiedot ovat yleisesti saatavilla, mikäli ne ovat yhtiön internetsivuilla.

13. Julkiset hankinnat

Espoon kaupungin tytäryhtiön ollessa julkisista hankinnoista annetun lain tarkoittama hankintayksikkö, on hallituksen ja toimitusjohtajan valvottava, että yhtiössä noudatetaan julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita.

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

Yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan tulee huolehtia siitä, että tytäryhtiö ei menetä hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvaa sidosyksikköasemaa suhteessa kaupunkiin ilman konsernijohtolle annettua etukäteistietoa asiasta, jotta konsernijohto voi tarvittaessa esittää kantansa asiaan.

Espoon kaupungin tytäryhtiöiden rooli ja vastuut kaupungin hankintasopimusten hyödyntämisessä on kuvattu Espoon kaupungin hankintaohjeet liitteessä 8: **KONSERNIYHTEISÖT PUIITEJÄRJESTELYISSÄ.**

14. Harmaan talouden ja lahjoman vastaiset periaatteet

Tytäryhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan tulee huolehtia siitä, että yhtiössä noudatetaan harmaan talouden torjunnasta annettuja ohjeita ja periaatteita. Yhtiön hallitus vastaa siitä, että yhtiössä noudatetaan hyvää liiketapaa kestityksen ja muun vieraanvaraisuuden tarjoamisen ja vastaanottamisen suhteen. **Liitteessä 6 on malli Lahjustenvastaanottokielto kirjelmästä.**

Tytäryhtiöt eivät anna taloudellista tukea poliittiseen toimintaan.

15. Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus

Yhtiöissä noudatetaan osakeyhtiölakia. Tytäryhtiön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, konsernihallinnon edustaja tai muu kaupungin viranhaltija ei saa paljastaa ulkopuolisille tytäryhtiön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa.

Tytäryhtiössä saatua tietoa liikesalaisuudesta ei saa oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua ja toista vahingoittaakseen.

16. Säätiöt

Säätiö on patentti- ja rekisterihallituksen valvoma, luvanvarainen oikeushenkilö, joka muodostuu tiettyyn tarkoitukseen käytettäväksi erotetusta omaisuudesta. Säätiön perustamiseen on hankittava lupa patentti- ja rekisterihallitukselta, jota on myös pyydettävä vahvistamaan lain asettaman vähimmäissisällön täyttävät säännöt. Säätiön sääntöjen ja tarkoituksen muuttaminen on mahdollista vain lain määrittämien edellytysten täytyessä ja patentti- ja rekisterihallituksen vahvistaessa muutoksen. Säätiöllä on oltava hyödyllinen tarkoitus, joka määrätään säätiön säännöissä.

Säätiöllä on oltava hallitus. Säätiön säännöissä voidaan määrätä, että säätiöllä on tai voi olla toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Hallitukseen on valittava kolmesta seitsemään varsinaista jäsentä. Säännöissä voidaan määrätä jäsenmäärästä toisin ja säännöissä voidaan määrätä hallituksen varajäsenten valinnasta. Hallituksessa on kuitenkin oltava vähintään kolme varsinaista jäsentä. Säätiön päätös- ja edustusvaltaa voidaan siirtää, mikäli säätiön säännöissä on määrätty, hallituksen ohella säätiön muullekin toimielimelle, hallituksen jäsenelle tai toimihenkilölle. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, valitsee hallintoneuvosto hallituksen jäsenet,

HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA ESPOON KAUPUNGIN TYTÄRYHTIÖISSÄ

jollei säännöissä määrätä toisin. Hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa säätiön hallintoa.

Säätiön sääntöjä muutettaessa tulee säännöistä pyytää ennakkokanta Espoon kaupungilta ennen kuin hallitus hyväksyy säännöt. Säätiön hallintorakenteen ja organisaation tulee olla tehokas huomioiden säätiön strategiset sekä operatiiviset toimintaedellytykset. Säätiön asioiden hoitamiseen tulee olla riittävä asiantuntemus.